

**Громадська організація
«Львівська педагогічна спільнота»**

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

**УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Психологія та педагогіка:
сучасні методики та інновації,
досвід практичного
застосування»**

23–24 жовтня 2020 р.

**Львів
2020**

УДК 159.9+37.01(063)

П86

П86 Психологія та педагогіка: сучасні методики та інновації, досвід практичного застосування: Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 23–24 жовтня 2020 року). – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2020. – 196 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Психологія та педагогіка: сучасні методики та інновації, досвід практичного застосування». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 159.9+37.01(063)

© Автори статей, 2020
© Львівська педагогічна спільнота, 2020

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Білоконь В. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО
САМОСТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ..... 9

Борисенко Т. О.

ОСОБЛИВОСТІ ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ В
СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ПСИХОЛОГІВ..... 13

Веліховська А. Б., Бабій А. О.

ПРОБЛЕМИ УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ
ІНЖЕНЕРІВ-ТЕХНОЛОГІВ ШЛЯХОМ ДОЛАННЯ СТРАХІВ
ТА НЕВПЕВЕНОСТІ 17

Синьович В. І.

ПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСМИСЛЕНОСТІ ЖИТТЯ
СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ
ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ 21

Тютюнник Т. Г.

СПЕЦИФІКА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ
СТАРШОКЛАСНИКІВ ІЗ РІЗНИМ ЛОКУСОМ КОНТРОЛЮ..... 24

НАПРЯМ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В ОСВІТІ (ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ, ВІКОВОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ІН.)

Avhustiuk M. M.

METACOGNITIVE MONITORING ACCURACY
AND LEARNING ACHIEVEMENT SUCCESS:
SOME THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS 29

Аматьєва О. П., Багдасарова Наріне

ДО ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДІ
СВІДОМОГО СТАВЛЕННЯ ДО СТВОРЕННЯ ВЛАСНОЇ СІМ'Ї... 33

Білоус Р. М., Гайдабура А. В.

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ
СУЧАСНИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ 36

Бровченко А. К. ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ.....	40
Климчук О. М. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НЕСКЛАДНИХ ДОСЛІДІВ У ПРИРОДІ.....	44
Малихіна О. Є., Балабай І. С. ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ У КОНСТРУКТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	47
Піканова Н. В. КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК ОДНА З УМОВ УСПІШНОЇ СОЦІАЛІЗОВАНОСТІ ДОШКІЛЬНИКА З ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ...	51
Пророк Н. В. ІНТЕРНЕТ: ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ЕФЕКТИВНІСТЬ ЙОГО ВПЛИВУ НА ПСИХІКУ?	54
НАПРЯМ 3. ПЕДАГОГІЧНА ТА КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ	
Бистранівська О. С. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ В КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЛОГОПЕДИЧНОГО ПУНКТУ ...	58
Коваленко В. Є. ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПОКАЗНИК СОЦІАЛІЗОВАНОСТІ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	61
Моргай Л. А. ЗАКОНОДАВЧИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	65
Слобченко О. В. ТРЕНІНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД У ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРІТ ДО ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї	67

Бровченко А. К.

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри корекційної освіти та спеціальної психології*
Харківська гуманітарно-педагогічна академія
м. Харків, Україна

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

За останні десятиліття ми можемо спостерігати стрімкі зміни у концепції вищої освіти, при чому саме інформаційно-комунікаційні технології грають найбільш активну роль в її розвитку, що стосується перш за все дистанційного навчання. Але визначення психологічних основ дистанційного навчання, психологічних факторів його успішності або негативного досвіду впровадження все ще знаходяться в процесі становлення.

Не так давно фахівці почали приділяти увагу окремим аспектам даної проблеми. Розглядаються психолого-педагогічні проблеми комп'ютеризації, своєрідність взаємин учасників освітнього процесу, психологічні проблеми, що виникають в процесі дистанційного навчання, особливості мотивації навчальної діяльності студентів, проблема психокогнітивних бар'єрів, емоційний фактор сприйняття навчального матеріалу. Однак недостатньо як досліджень, присвячених впливу дистанційних технологій на особистісний розвиток студентів, так і досліджень психологічної готовності сучасної молоді саме до такої форми навчання, яка є достатньо специфічною і незвичною навіть для тих, хто є впевненим користувачем сучасної комп'ютерної техніки та орієнтується у потоках інформації в інтернеті [4].

Все частіше у дослідників проблем вищої освіти (а останні події в світі ще більше загострили актуальність даних питань) виникають пропозиції щодо розробки комплексних програм вивчення психолого-педагогічних основ дистанційного навчання, які враховують, з одного боку, когнітивні й особистісні особливості, що складають основу готовності до нього, а з іншого боку, вплив дистанційних технологій на когнітивний, особистісний та мотиваційний розвиток студентів.

Умови самоізоляції поставили всіх учасників освітнього процесу в жорсткі рамки. Перехід на дистанційне навчання стався несподівано і занадто швидко. За короткий проміжок часу заклади освіти зіткнулися з великою кількістю проблем, більшість з яких визначала неготовність до цього на всіх рівнях (технічному, методичному, психологічному) як викладачів, так і студентів, що не тільки не обирали свідомо таку форму навчання, а й не прогнозували її появу у найближчому майбутньому.

З одного боку, завдяки своїм унікальним характеристикам дистанційна освіта може поєднати різні стилі навчання, сприяти автономії студентів, сприяти реалізації їх особистісного потенціалу, допомагаючи їм стати особистостями, які прагнуть як професійної, так і суспільно-орієнтованої досконалості. З іншого – під час її впровадження виникають специфічні соціально-психологічні проблеми, зокрема: проблема низької емоційної насиченості дистанційних курсів, проблема побудови міжособистісних відносин студентів між собою і з викладачем. Дистанційне навчання збільшує здатність студентів вчитися в зручний для них час, проте відстань і фізичне розділення з однолітками і викладачами можуть привести при відсутності спілкування і взаємодії до зменшення почуття приналежності до студентської спільноти. Без очного спілкування викладача зі студентом, в тому числі без візуального контакту, і не завжди в режимі реального часу, з процесу спілкування виключаються такі психологічні ресурси як емпатія та інтеракція [1, 4]. Це впливає на мотивацію студентів і може призводити до поганій успішності, незадоволеності й відсіву до отримання диплому.

Специфікою дистанційного навчання є акцент на самостійній роботі студентів в інформаційно-освітньому середовищі, що вимагає від них організаційної самостійності, самоврядності та адекватної оцінки власних сил і можливостей, певних якостей, які свідчать про достатній рівень особистісної зрілості. Але, як показує практика, ця особливість зумовлює необхідність досить серйозної підготовки студентів до взаємодії з викладачем в цих специфічних умовах, в тому числі готовність до вирішення самоосвітніх завдань. Саме тут і постає проблема визначення, а також формування психологічної готовності до навчальної діяльності, яка вимагає наявності певного рівня особистісного розвитку ще до її початку.

Під психологічною готовністю мається на увазі система психологічних і психофізіологічних характеристик суб'єкта, що забезпечують успішність і результативність певних дій і діяльності [2]. У момент готовності включаються всі активізуючі діяльність людини механізми. Виникає чітка психологічна установка на виконання необхідних дій без тиску зовнішніх обставин та контролюючих інстанцій.

Існують два підходи до визначення поняття «готовність». Перший характеризує її як оцінку певного функціонального стану, синонімічного поняттю «передстартовий стан», у якому установка розуміється як готовність суб'єкта до сприйняття майбутніх подій і вдосконалювання в певному напрямку власних дій, що є основою його доцільної вибіркової активності [2]. Другий підхід визначає готовність як підготовленість, цілісний комплекс, що включає мотиваційні, інтелектуальні, емоційні компоненти, які відповідають вимогам діяльності, що протікає в певних нетипових умовах, до яких можна віднести і незвичний для більшості студентів й викладачів дистанційний тип навчання.

Психологічними передумовами настання готовності до виконання конкретної діяльності є розуміння її сутності, усвідомлення відповідальності, бажання домогтися успіху, визначення послідовності дій й способів виконання діяльності. Утрудняють появу готовності пасивне ставлення до роботи, очікування покрокового керівництва дій, байдужність, відсутність плану дій і наміру максимально використовувати свій досвід у певні часові періоди. А недостатність готовності приводить до неадекватних реакцій, помилок, невідповідності тим вимогам, які пред'являються ситуацією.

С. Д. Смирнов, аналізуючи психологічних чинників навчальної успішності студентів, зазначає, що індивідуально-психологічні особливості, до яких найбільш часто апелюють дослідники і педагогіки-практики, такі як рівень інтелекту (здатність засвоювати знання, вміння, навички і успішно застосовувати їх для вирішення задач), креативність (здатність самому виробляти нові знання), навчальна мотивація, яка забезпечує сильні позитивні переживання при досягненні навчальних цілей, висока самооцінка, яка веде до формування високого рівня домагань, ні окремо, ні в поєднанні один з одним не гарантують навчальну успішність в умовах, пов'язаних з подоланням різних труднощів [5]. Для успішного навчання, крім когнітивних здібностей, підвищується значимість таких якостей, як відповідальність, самостійність, організованість (що пов'язано з суттєвим зростанням обсягу самостійної роботи студентів), а також комунікативні здібності, реалізація яких під час дистанційного навчання якраз ускладнюється.

В якості однієї з загальнокультурних компетенцій всякого випускника закладу вищої освіти виділяється здатність до саморозвитку, самостійного підвищення своєї майстерності і пошуку ресурсів самовдосконалення [3]. Звичайно, ми бажали б бачити випускників саме такими, але названі якості стосуються не тільки результатів отримання вищої освіти. Питання, пов'язані з саморозвитком, самоосвітою, самоактуалізацією, саморегуляцією в навчальному процесі, а також мотивацією до професійного розвитку у студентів, набувають особливої актуальності ще під час формування психологічної готовності до навчання в нових умовах, які постають перед ними під час дистанційного навчання. Тобто, актуалізуватися вони повинні ще на початку навчання, звичайно удосконалюючись в процесі.

Навчання в системі дистанційної освіти студента, який не володіє розвиненими суб'єктивними якостями, не має навичок самоменеджменту, не володіє необхідним рівнем саморегуляції, самоконтролю, культури розумової праці, є досить проблематичним. І далеко не у всьому можна звинувачувати систему освіти, від якої не залежить загальна інфантилізація молодих людей студентського віку, що почасти не здатні повною мірою розуміти власні потреби, мотиви і цілі, а також прагнути їх реалізації без жорсткого контролю з боку «дорослих». Проблема

готовності до дистанційного навчання набагато глибше ніж те, що ми можемо спостерігати у вигляді досить помітних методологічних та технологічних недоліків, виправлення яких не завжди відбувається швидко, але є досить зрозумілим. Тому вирішення її, проблеми діагностики та формування готовності студентів до нової реальності навчання стає першочерговою у ситуації, яка складається в сучасній вищій освіті.

Список літератури:

1. Деева С. А. Формирование готовности студентов к дистанционному обучению в образовательном процессе колледжа. Автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.08. Краснодар, 2009. 22 с.
2. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А., Пономоренко В. А. Готовность к деятельности в напряженных ситуациях: Психологический аспект. Минск: Университетское, 1995. 206 с.
3. Рекешева, Ф. М. Проблемы психологической готовности студентов высших учебных заведений к учебной и профессиональной деятельности / Человек в поиске духовности: ориентиры и установки: труды и материалы Всероссийской научно-практической конференции. 15–16 декабря 2005 г. Астрахань. С. 128–132.
4. Уддин, Мд. Актхер. Сравнительный анализ личностных и мотивационных особенностей студентов очного и дистанционного обучения : на примере студентов-психологов : диссертация ... кандидата психологических наук : 19.00.07. Москва, 2014. 233 с.
5. Смирнов С. Д. Психологические факторы успешной учебы студентов вуза // Вестник Московского ун-та. Сер. 20. Педагогическое образование. 2004. № 1. С. 10–35.